

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет тваринництва та водних біоресурсів
“19” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ЛАТИНСЬКА МОВА

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність 207 Водні біоресурси та аквакультура
Освітня програма Водні біоресурси та аквакультура
Факультет тваринництва та водних біоресурсів
Розробник: доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, кандидат
філологічних наук, доцент Ірина ВАКУЛИК

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Латинська мова

У наші дні латинська мова – це своєрідний будівельний матеріал, з якого творяться нові терміни. Адже жодна галузь науки не може обійтися без знання основ термінології, яка формується на базі латинської мови. Вивчення латини має вирішальну роль саме у професійній підготовці майбутніх фахівців, бо на ній ґрунтується значна частина професійно орієнтованих дисциплін. Латинська мова сьогодні залишається джерелом творення міжнародних номенклатур, наукової лексики. Численні латинські прислів'я, афоризми та терміни увійшли у вжиток в сучасних мовах у вигляді мовних кальок або прямих запозичень зі збереженням латинської мови. Оволодіння студентами основами латинської мови надасть їм можливість читати і перекладати латинські тексти, відкрити доступ до вільного і свідомого сприйняття міжнародної наукової термінології. Завдання курсу полягає у формуванні професійно-термінологічної компетентності студентів, сфокусованої на вивченні латинської біологічної терміносистеми в таких її субтерміносистемах: біологічна, зоологічна, гідроботанічна та хімічна. Загальноосвітні завдання курсу полягають у розширенні лінгвістичного світогляду студентів, у підвищенні їх загальної мовної культури шляхом удосконалення навичок нормативного вживання інтернаціоналізмів греко-латинського походження. Виховне та загальноосвітнє значення також має знайомство студентів з історією виникнення латинської мови, її значенням у розвитку європейської культури та науки.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	207 Водні біоресурси та аквакультура	
Освітня програма	Водні біоресурси та аквакультура	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	II	II
Семестр	4	4
Лекційні заняття	15 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	-
Лабораторні заняття	год.	-
Самостійна робота	105 год.	148 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	2 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів із основами латинської мови, допомогти набути практичних умінь та навичок перекладу латинських текстів та використання латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності. Оволодіння студентами основами латинської мови надасть їм можливість читати і перекладати латинські тексти, відкриє доступ до вільного і свідомого сприйняття міжнародної наукової термінології. Завдання полягає у формуванні професійно-термінологічної компетентності студентів, сфокусованої на вивченні латинської біологічної терміносистеми в таких її субтерміносистемах: біологічна, зоологічна, гідроботанічна та хімічна. Загальноосвітні завдання курсу полягають у розширенні лінгвістичного світогляду студентів, у підвищенні їх загальної мовної культури шляхом удосконалення навичок нормативного вживання інтернаціоналізмів греко-латинського походження. Виховне та загальноосвітнє значення також має знайомство студентів з історією виникнення латинської мови, її значенням у розвитку європейської культури та науки.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;

ЗК 9. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-3. Знати іноземну мову, зокрема вільно спілкуватися усно і письмово з професійних питань.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усьо го	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1. <i>Фонетика. Вступ до морфології</i>														
Тема 1. Історія розвитку латинської мови та її роль у формуванні міжнародної наукової термінології.	1	10		2			8	12	2	-	-	-	10	
Тема 2. Фонетична система латинської мови.	2	12	2	2			8	10	-	-	-	-	10	
Тема 3. Довгі та короткі склади наголос.	3	10		2			8	10	-	-	-	-	10	
Тема 4. Частини мови. Іменник.	4	12	2	2			8	10	-	-	-	-	10	
Тема 5. Іменники I –II відміни.	5	10		2			8	10	-	-	-	-	10	
Тема 6. Прикметник. Узгодження	6	12	2	2			8	10	-	-	-	-	10	

прикметників з іменниками.													
Тема 7. Біологічна систематика. Біномінальні назви.	6		2				4	10	-	-	-	-	10
Тема 8. III відміна іменників.		9	1	2			6	10	-	-	-	-	10
Тема 9. Прикметники III відміни.		9	1	2			6	10	-	-	-	-	10
Разом за модулем 1		90	8	18			64	92					90
Модуль 2. Морфологія. Біологічна систематика													
Тема 1. IV та V відміна іменників.	13	10	1	2			7	5	-	-	-	-	5
Тема 2. Триномінальні та складені назви рослин і тварин.		11	2	2			7	5	-	-	-	-	5
Тема 3. Уніномінальні назви.		10	1	2			7	5	-	-	-	-	5
Тема 4. Числівник.	14	10	1	2			7	4	-	-	-	-	4
Тема 5. Загальні відомості про словотвір. Складання основ.		10	1	2			7	5	-	-	-	-	4
Тема 6. Продуктивні суфікси та префікси в біологічній термінології.		9	1	2			6	5	-	-	-	-	5
Разом за модулем 2		60	7	12	-	-	41	28	-	-	-	-	28
Усього годин		150	15	30			105	120	2	-	-	-	118

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку латинської мови та її роль у формуванні міжнародної наукової термінології. Фонетична система латинської мови. Довгі та короткі склади наголос	2
2.	Частини мови. Іменник. Іменники I – II відміни.	2
3.	Прикметник. Узгодження прикметників з іменниками. Прикметники III відміни.	2
4.	Біологічна систематика. Біномінальні назви. Уніномінальні назви. Триномінальні та складені назви рослин і тварин.	2
5.	III відміна іменників.	2
6.	IV та V відміна іменників.	2
7.	Продуктивні суфікси та префікси в біологічній термінології. Загальні відомості про словотвір. Складання основ.	3

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Латинський алфавіт. Класифікація звуків.	2
2.	Довгі та короткі склади. Наголос.	2
3.	Іменник.	2
4.	Прикметник.	2

5.	I-II відміни іменників.	2
6.	Біологічна систематика. Латинські назви біологічних видів.	2
7.	III відміна іменників.	2
8.	Прикметники III відміни. Gaudeamus.	2
9.	IV та V відміна іменників.	2
10.	Складені та триномінальні назви.	2
11.	Уніномінальні назви.	2
12.	Числівник.	2
13.	Складання основ. Префіксація. Суфіксація.	2
14.	Загальні відомості про дієслово. Граматичний порядок слів у латинському реченні.	2
15.	Латинські вислови. Лексичний мінімум.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Фонетика. Вступ до морфології Особливості вимови термінів грецького походження. Особливості наголошення термінів. Загальні відомості про таксономічні категорії і таксони. Систематика, класифікація, таксономія. Лексичний мінімум. Студентський гімн «Gaudeamus».	7
2.	Морфологія. Біологічна систематика Ступені порівняння прикметників. Загальні відомості про словотвір. Складання основ. Суфіксація. Префіксація. Фразеологічний мінімум сентенцій. Лексичний мінімум.	6

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- участь у конференціях;
- олімпіада з дисципліни.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Фонетика. Вступ до морфології		
Латинський алфавіт. Класифікація звуків.	ПРН 3. Включаючи також правильну вимову та написання термінів латинського походження, що зустрічаються в спеціалізованій літературі, документації, класифікації; розрізнення морфологічних особливостей латинських слів, що входять до складу наукових назв та термінів, для їх кращого засвоєння та запам'ятовування. Уміти застосовувати знання з фонетики для правильного читання та транскрипції латинських термінів, що є основою міжнародного спілкування у науковому середовищі; використовувати латинську мову як інструмент для поглибленого вивчення спеціальних дисциплін та розуміння міжнародних стандартів і класифікацій; ефективно працювати з довідковою літературою, словниками, що містять латинську термінологію.	9
Практична робота 2. Довгі та короткі склади. Наголос.		9
Практична робота 3. Іменник.		9
Практична робота 4. Прикметник.		9
Практична робота 5. I-II відміни іменників.		9
Практична робота 6. Біологічна систематика. Латинські назви біологічних видів.		9
Практична робота 7. III відміна іменників.		9
Самостійна робота 1. Фонетика. Вступ до морфології		7
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Морфологія. Біологічна систематика		
Практична робота 1. Прикметники III відміни. Gaudeamus.	ПРН 3. Включаючи також розуміння етимології та значення латинських коренів, префіксів, суфіксів, що формують професійну термінологію у галузі гідрології, біології водних організмів. Уміти ефективно працювати з довідковою літературою, словниками, що містять латинську термінологію; аналізувати морфеми (корені, префікси, суфікси), що є основою для формування професійної термінології аквакультури; встановлювати зв'язки між латинськими коренями та їх значенням у сучасній професійній термінології; застосовувати знання латинської мови для розуміння таксономічних категорій та їхніх зв'язків у біологічній систематиці; будувати структури латинських назв видів та родів, включаючи використання епітетів та родових назв.	8
Практична робота 2. IV та V відміна іменників.		8
Практична робота 3. Складені та тринімінальні назви		8
Практична робота 4. Унінімінальні назви.		8
Практична робота 5. Числівник.		8
Практична робота 6. Складання основ. Префіксація. Суфіксація.		8
Практична робота 7. Загальні відомості про дієслово. Граматичний порядок слів у латинському реченні.		8
Практична робота 8. Латинські вислови. Лексичний мінімум.		8
Самостійна робота 2. Морфологія. Біологічна систематика		6
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70	
Екзамен	30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn) <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=880>;

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді)

<https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=880>;

- підручники, навчальні посібники, практикуми;

1. Латинська мова з основами іхтіологічної термінології: навчальний посібник для студентів спеціальності «Водні біоресурси та аквакультура». Київ: ЦП «Компринт», 2017. 619 с.

2. Балалаєва, О. Ю., Вакулик, І. І. Латинська мова та основи біологічної систематики: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Київ: Фітосоціоцентр, 2013. 324 с.

3. Балалаєва, О. Ю., Вакулик, І. І. Латинська мова та основи біологічної термінології: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2014. 375 с.

- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

Балалаєва, О. Ю., Вакулик, І. І. Латинська мова: довідник для студентів спеціальності «Водні біоресурси та аквакультура». Київ: Видавництво Українського фітосоціологічного центру, 2012. 228 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Вакулик, І. І. «Гаудеамус» від джерел походження до культу. Міжнародний філологічний часопис. 2020. 11(2).
<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/issue/view/596>

2. Вакулик, І. І. Давньогрецька та латинська мови як джерело сучасної наукової термінології: монографія. Вид. 2-е, доповн. Київ: НУБіП України, 2014. 296 с.

3. Вакулик, І. І. Латинська мова: шляхи проникнення у нові західноєвропейські мови. Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: філологічні науки № 257. 2016. <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/11178/9791>
4. Вакулик, І. І. Лінгвістичні аспекти наукової комунікації у синхронії та діяхронії. Київ: КП Сервіс, 2015. 280 с.
5. Вакулик, І. І. Наукова термінологія як фактор формування наукової компетенції. Sciencerise. РС «Technology center». 2016.9.(1).
6. Ревак, Н. Г., Сулим, В. Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 240 с.
7. Ухаль, М. М. Латинська мова: підручник. Ужгород: Говерла, 2017. 319 с.
8. Шаманова, Н. Є. Латинська мова: навчальний посібник з вивчення дисципліни. Миколаїв: НУК, 2021. 141 с.

Інформаційні ресурси

1. Гриценко, С. П. Латинська мова в Україні (історичний екскурс). Режим доступу: http://b-ko.com/book_21_glava_65_variant_2.html.
2. Лапідарна латина. Режим доступу: <http://ukrlife.org/main/prosvita/latyna.html>
3. Латинські словникові уроки на Інтернет Поліглоті. Режим доступу: <http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-ln-uk>
4. Chaika, O., Vakulyk, I., Hutyriak, O. *Multiculturalism in education: teaching foreign languages and translation*. *Ad Alta*, 2023. <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130133/PDF/130133.pdf>
5. Шинкарук, В. Д. (2011). *Lingua Latina iuridicialis*. Латинська мова для юристів: Підручник. Чернівці: Чернівецький нац. університет, 2011. 576 с.
6. Шинкарук, В. Д. (2020). МД - структури з підрядними з'ясувальними відношеннями в латинській мові. *International journal of philology. Міжнародний філологічний часопис*. 2020. 11 (3). С. 6-12.
7. Шинкарук, В. Д. (2020). Особливості перехідних МД-структур із з'ясувально-причиновими відношеннями в латинській мові. *International journal of philology. Міжнародний філологічний часопис*. 2020. 11 (4). С. 6-13.
8. Шинкарук, В. Д. (2021). Лінгвістичний статус МД-структур із з'ясувально-умовними відношеннями в латинській мові. *International journal of philology. Міжнародний філологічний часопис*. 2021. 12 (1) / С. 6-14
9. Шинкарук, В. Д. *Семантико-синтаксична структура речень з числівниковим компонентом в латинській мові*. Міжнародний філологічний часопис. 2020. 11(2). <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/issue/view/596>
10. Шинкарук, В. Д., Чайка О. І. (2025) Структурно-семантичні типи присудків у латинській мові. *International journal of philology*, 15 (3).
11. Шинкарук, В. Д., Чайка О. І. (2025) Числівники як спеціалізовані засоби вираження предиката кількості в латинській мові. *International journal of philology*, 15 (2).
12. Shynkaruk, V., Chaika, O., Teleky, M. (2024). Classification of word formation categories in Latin adjectives. *International journal of philology*, 15 (4).
13. Vakulyk, I. Suffixal borrowed lexical items and features of their transformation in modern European languages (on the material of modern terms). Режим доступу: <https://doi.org/10.55056/cs-ssh/3/02002>